

den je den odpočínutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty, ani tvůj syn a tvá dcera, ani tvůj otrok a tvá otrokyně, ani tvé dobytče, ani tvůj host, který žije u tebe¹.^{11 m} V šesti dnech totiž učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočínkuⁿ a oddělil jej jako svatý.

¹² Cti svého otce i matku, ° abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.

^{13 g} Nezapomeň.

¹⁴ Nesesmilniš.^{*)}

¹⁵ Nepokradeš.

¹⁶ Nevydáš křivě^e svědectví proti svému bližnímu.

¹⁷ Nebudeš dychtit po domu^s svého bližního. Nebudeš dychtit po ženě^s svého bližního^l, ani po jeho otroku, ani po jeho otrokyni, ani po jeho býku, ani po jeho oslu^v, vůbec po ničem, co patří tvému bližnímu.^v

^a + Hospodin, O' T V. — ^b dosl. slova. — ^c dosl. otroků. — ^{d-d} nebo: jiné bohy. — ^{e-e} dosl. před mou tvář. — ⁱ + žádnou, P. — ^s × Dt 5,8. — ^h + tvůj Bůh, O'B. — ⁱ Dej pozor, S (= Dt 5,12). — ⁱ + v něm, O' V. — ^k + ani tvůj býk a tvůj osel, žádné tvé dobytče, O' (= Dt 5,14). — ^{l-l} dosl. je v tvých branách. — ^m :: Dt 5,15. — ⁿ sedmý, O' P. — ^o aby se ti dobře vedlo a, O' (≈ Dt 5,16). — ^p + dobré, O'. — ^q vv. 13—15 řadí O'B: 14.15.13, Filo: 14.13.15 (sr L 18,20 Ř 13,9). — ^r falešné, Dt 5,20. — ^{s-s} :: žena — dům, O' (= Dt 5,21). — ^t + ani po jeho poli, S O' (= Dt 5,21). — ^u ani po žádném jeho dobytčeti, O'. — ^v S připojuje k textu rozsáhlé vsuvky.

[1] : Mt 5,17n {2nn} // Dt 5,6nn [2] // Dt 5,6 : Sd 6,8 Jr 34,13 Mt 6,4 [3] : Dt 6,4n Joz 24,14 Iz 45,5n 1K 8,5n [4] : Lv 26,1 Dt 4,15—19 27,15 Iz 40,18—26 Ř 1,23 [5] 34,14 Dt 4,24 6,15; :: Dt 24,18 Jr 31,29n Ez 18,19n [6] 34,7 Dt 7,9 Z 105,8 [7] : Lv 19,12 24,18 [8] 31,14 35,2 [9] 23,12 [10] : Ez 20,12 Mk 2,27n [11] 31,17 Gn 2,2n [12] : 21,17 Dt 27,16 > Mt 15,4—6 Ef 6,2n [13] : 21,12 Gn 9,5n > Mt 5,21n [14] : Lv 20,10 > Mt 5,27n [15] : 21,16 Lv 19,11 Ef 4,28 [16] : 23,1 Dt 19,18n Ef 4,25 [17] > Ř 7,7

^{1—17} V Desateru se setkáváme s formulací příkazů a zákazů, jaké ve staroorientálním právu nebyly obvyklé. Ve starém Předním Orientu (snad jen s výjimkou chetejské oblasti) se setkáváme s právními normami kazuistickými, tzn. vycházejícími z jednotlivých konkrétních případů. Naproti tomu příkázání Desatera jsou formulována *apodikticky*, tzn. jako obecně,

^{*)} dosl. Nezcizolož.

bezpodmínečně platné směrnice. Zatímco v denním životě vycházel také Izrael z *kazuistického* práva staroorientálního (sr Ex 21—23), v životě bohoslužebném platilo apodiktické právo, poněvadž jím bylo možno dobře vyjádřit bezvýhradnost Hospodinova nároku na lid, který si on oddělil. Apodiktických příkazů „se užívalo pravidelně při aktech obnovení smlouvy a právě v takových situacích chtěly a měly být chápány jako ustálený výraz stále stejné Boží vůle“ (Alt, 188).

Označení Desatero či Dekalog bylo oddělu dáno pod vlivem Ex 34,28 a Dt 4,13, kde se mluví o *deseti* příkázáních (dosl. slovech, H. *d'šarim*) na dvou deskách. Rozdělení na deset příkázání však v pozdější židovské i křesťanské tradici je značně nejednotné.

Rabínská tradice pokládá za 1. příkázání úvodní slova (v.2) a spojila 1.—3. příkazovací větu (v.3—6.) jako druhé a 11.—12. příkaz (v.17) jako desáté příkázání. *Rímsko-katolická* a *luterská tradice* spojila 1.—3. příkaz jako 1. příkázání a ponechává 11.—12. příkaz jako 9. a 10. příkázání. *Starocírkevní, řecko-pravoslavná* a *reformovaná tradice* (podobně jako už Filo Alexandrijský a Josefus Flavius) spojila 2.—3. příkaz (v.4—6) jako druhé příkázání a 11.—12. příkaz jako desáté příkázání.

Vznik Desatera nelze spolehlivě určit. Ve staré a středověké církvi se nepochybovalo o tom, že jeho autorem je Mojžíš a že Desatero je směrnicí izraelského života od prvopočátku. Kritické bádání minulého století namnoze rozbilo tradiční pohled. Mnozí badatelé, často oslnění nálezy starých kultur v okolí Palestiny a bližším poznáním života kočovných kmenů, dospěli k závěru, že Desatero vzniklo později, nejspíše někdy v době králů pod vlivem proroků jako plod jejich úsilí o zdokonalení izraelského náboženství. Je prý nemyslitelné, aby něco tak vyspělého mohlo vzniknout v primitivním společenství, jakým prý bezpochyby Izrael ve svých začátcích byl.

Nové nálezy a nová pečlivá zkoumání však umožnily *nový pohled* na izraelské společenství, a tím i na vznik Desatera. Poznalo se, že počátky Izraele nelze hledat v primitivních poměrech starého severosemitského polydemonismu, jak se dříve leckdy soudilo. „Další rozvoj Izraele, jeho odpor proti kenaanskému přirodnímu náboženství po usazení v zemi by zůstaly nepochopitelné bez velikého duchovního počátečního impulsu“ (Stamm, 16). Jádrem izraelského sakrálního svazu byly kmeny, které měly určité duchovní kvality. Jejich Bůh nebyl vázán na určité místo, nýbrž byl ve stálém úzkém vztahu ke společenství